

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Možne tipologije goljufij in načini delovanja, ki jih uporabljajo storilci kaznivih dejanj pri instrumentih financiranja EU

3. Konferenca notranjih revizorjev javnega sektorja
20.9.2023

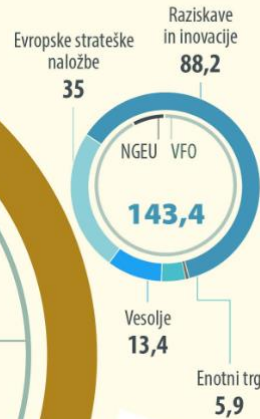
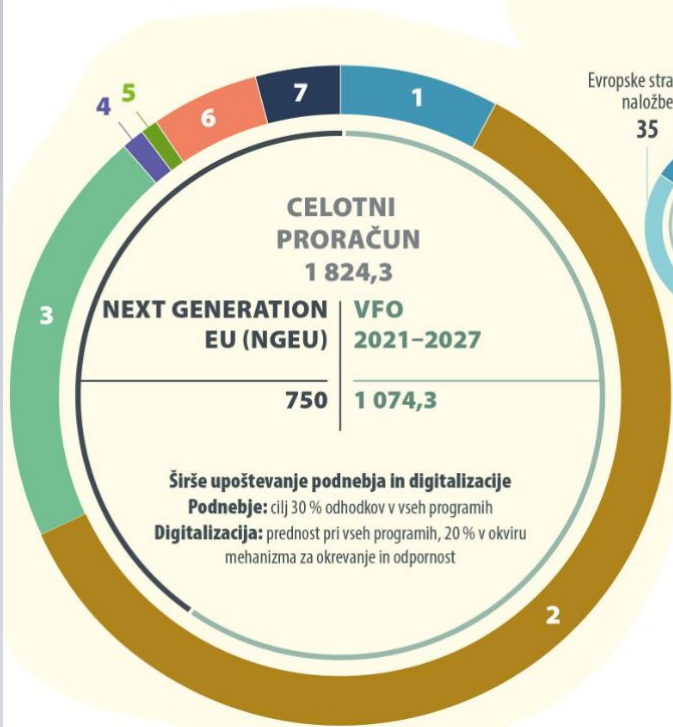
Mag. Irena Kure

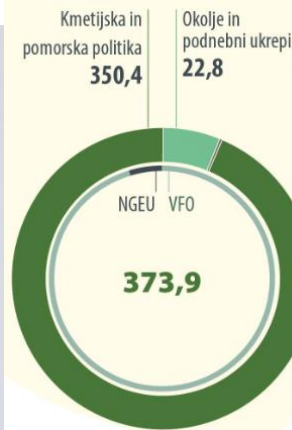
- Višina sredstev, ki so na voljo članicam EU v aktualnem programskem obdobju, skupaj z višino sredstev iz sklada Next Generation EU, ki jih je treba porabiti v kratkem časovnem obdobju za okrevanje in razvoj EU, ustvarja priložnost za goljufije in korupcijo na nacionalni ravni in na ravni EU.
- Goljufije in korupcija spodkopavajo pravno državo, ovirajo gospodarski razvoj in zmanjšujejo kakovost življenja državljanov. V izvajanju porabe znatnih EU sredstev se z veliko verjetnostjo uporabljajo različne tipologije goljufij, ki bodo predstavljene v predstavitvi z naslovom: Možne tipologije goljufij in načini delovanja, ki jih uporabljajo storilci kaznivih dejanj pri instrumentih financiranja EU.
- Goljufi se hitro in učinkovito prilagajajo novim priložnostim.

Večletni finančni okvir 2021-2021 in Next Generation EU –odhodki 2021-27

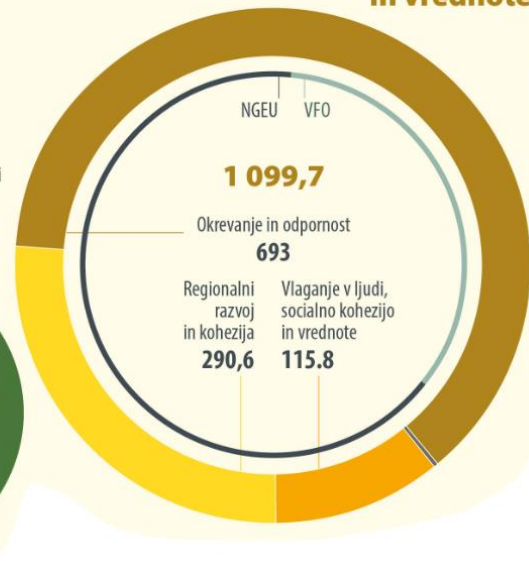
Enotni trg, inovacij in digitalizacija

3 Naravni viri in okolje

Kohezija, odpornost in vrednote

ugotovitve

- Sheme goljufij, usmerjenih v EU sredstva so prilagojene različice shem, ki se pojavljajo pri instrumentih financiranja EU in nacionalnih instrumentih financiranja: te vključujejo goljufije s subvencijami (vključno z goljufijami s socialnimi prejemki) in goljufije pri javnih naročilih.
- Različne sheme goljufij se „lažje“ izvedejo s pomočjo različnih dejavnikov: korupcijo, goljufijami z dokumenti, zlorabo zakonitih poslovnih struktur in uporabo tehnik pranja denarja.
- Storilci kaznivih dejanj in kriminalne združbe lahko izkoristijo šibke točke in izvajajo sheme goljufij v celotnem ciklu dodeljevanja sredstev: med postopkom prijave, izvajanjem ter med zaključkom in ocenjevanjem. Naša prozornost (in preiskave) morajo biti usmerjene na vse ravni.

ključne ugotovitve

- učinkoviti sistemi notranje kontrole v osrednjih in lokalnih organih upravljanja in revizijskih organih, so ključnega pomena za preprečevanje in zmanjševanje tveganja goljufij, saj zmanjšujejo možnosti za nezakonito ravnanje.
- NGEU poleg "tradicionalnih" sredstev EU zagotavlja znatna finančna sredstva, ki se uporabljajo v omejenem časovnem okviru. Pritisk za zagotovitev hitre sprostitve teh sredstev tam, kjer so potrebna, lahko privede do poenostavljenih postopkov ali nujnih postopkov javnega naročanja, ki predstavljajo bistveno večje tveganje zlorabe.
- pravočasno odkritje preprečuje neupravičena plačila in
- pravočasne preiskave zamrznejo premoženje, da se zagotovi dokončna izterjava vseh zneskov, ki so že bili nepravilno izplačani.

Organi, pristojni za program:

- organi držav članic, pristojni za upravljanje in spremljanje izvajanja operativnih programov, ki se financirajo iz skladov ESI. Obstajajo tri vrste in sicer organi upravljanja (pogosto s pomožnimi posredniškimi organi), organi za potrjevanje in revizijski organi.
- organi upravljanja so odgovorni za splošno upravljanje vsakega operativnega programa in imajo pogosto pooblašene posredniške organe. Med njihovimi nalogami so izbira upravičenih operacij in izvajanje finančnega nadzora nad temi operacijami. Organi upravljanja so glavni organi, odgovorni za sprejetje ukrepov za boj proti goljufijam. OU so v prvi vrsti boja proti goljufijam.
- organi za potrjevanje so odgovorni za pripravo letnih računovodskih izkazov ter potrjevanje njihove popolnosti in točnosti. Odgovorni so tudi za predložitev zahtevkov za plačilo Komisiji. Izvajajo lahko preglede, s katerimi se odkrijejo primeri suma goljufije.
- revizijski organi so neodvisni nacionalni ali regionalni organi, ki preverjajo, ali so letni računovodski izkazi, ki jih predložijo organi za potrjevanje, pošteni in točni, ali so odhodki, prijavljeni Komisiji, zakoniti in pravilni, ter ali sistemi kontrol operativnih programov ustrezno delujejo. S svojimi revizijami sistemov lahko preverjajo ukrepe za boj proti goljufijam, ki jih sprejmejo organi upravljanja, z revizijami operacij/transakcij pa lahko odkrivajo primere suma goljufije.

PIF report 2022 – Vrste nepravilnosti, odkrite v programskem obdobju 2014–2020 kot % vseh nepr.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Detected in fraudulent irregularities (%)	Categories of irregularities	Detected in non-fraudulent irregularities (%)
40.4%	Incorrect, missing, false or falsified supporting documents	13.0%
20.1%	Infringement of contract provisions/rules	28.6%
14.3%	Infringement of public procurement rules	36.8%
12.0%	Ethics and integrity	1.0%
8.9%	Eligibility / Legitimacy of expenditure/measure	7.4%
6.1%	Infringements concerning the request	1.8%
5.2%	Violations/breaches by the operator	3.0%
4.3%	Incorrect, absent, falsified accounts	4.5%
3.6%	Product, species and/or land	1.9%
1.6%	Multiple financing	0.2%
0.6%	Bankruptcy	0.7%
0.4%	State aid	1.3%
0.1%	Movement	0.1%
12.9%	Other	10.9%
1.7%	blank	2.3%

[34th Annual Report on the Protection of the European Union's financial interests and the Fight against fraud \(europa.eu\)](https://european-commission.europa.eu)

pregled vključuje

- možne tipologije goljufij in načine delovanja, ki jih uporabljajo storilci kaznivih dejanj in kriminalne združbe, usmerjene v finančna sredstva. Tipologije goljufij, za katere se pričakuje, da se bodo pojavile, ustrezajo dobro znanim kriminalnim tehnikam in modi operandi v kombinaciji z določenimi kriminalnimi „inovacijami“. Kriminalnih dejavnosti ni mogoče predvideti. Naš splošni cilj naj bo zaščititi finančne interese EU in nacionalne finančne interese s prispevanjem k preprečevanju in odkrivanju/preiskovanju goljufij.
- pregled temelji na poznavanju prejšnjih poskusov goljufij pri dodeljevanju strukturnih in investicijskih sredstev.
- podatki v predstavitvi so pripravljene iz podatkov, dosegljivih iz poročil OLAF in EUROPOL. Njihove informacije so združene in omogočajo opredelitev najvidnejših tipologij goljufij, ki so usmerjene v postopke izvajanja EU programov in tudi NGEU sredstev.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

viri podatkov

- podatki pridobljeni od Europol-a: informacije, ki jih prispevajo države članice in drugi partnerji za operativno in strateško analizo. Europol ima zbirke podatkov, ki vključujejo informacije o storilcih kaznivih dejanj, osumljencih, načinih delovanja in druge pomembne obveščevalne podatke o kaznivih dejanjih,
- OLAF uporablja informacije in kazalnike tveganja, ki izhajajo neposredno iz obsežnih preiskovalnih izkušenj in baze znanja ter strateških obveščevalnih podatkov, ki temeljijo na analizi podatkov, ki mu jih države članice posredujejo prek sistema za upravljanje nepravilnosti (IMS).

Sheme goljufij – ključne tipologije in načini delovanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- Odkrivanje goljufij je težje kot odkrivanje "preprostih" nepravilnosti, pri katerih ni namernega poskusa goljufije. Goljufije, tudi če izkoriščajo obstoječe slabosti, so rezultat posebnega dejanja, ki ga storijo posamezniki in/ali organizacije z zlonamernim namenom in z uporabo različnih metod, od najpreprostejših do najzahtevnejših shem.
- Javna sredstva iz nacionalnega proračuna in EU proračuna so tarča goljufov. Nekateri že znane tipologije se uporabljajo pri poskusu goljufije s sredstvi NGEU. Veliko število akterjev, več vključenih sektorjev in zapletenost postopka pomenijo več priložnosti za kazniva dejanja v vseh fazah postopka do končne izvedbe.

Subvencijske goljufije

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- Goljufije z nepovratnimi sredstvi ali subvencijami se pojavljajo v različnih oblikah, goljufi predvsem izkoriščajo zapletenost upravljanja in nadzora. Primeri teh goljufij vključujejo predložitev iste raziskave več organom za financiranje znotraj ali zunaj meja EU ali plagiatorstvo (nepooblaščno kopiranje raziskave, ki so jo opravili drugi) ali so povezane s sodelovanjem v razpisnih postopkih, kjer prijave temeljijo na lažnih izjavah ali imajo predložena lažna poročila o napredku in fiktivne račune,
- Subvencijske goljufije običajno vključujejo poneverbo, zavestno prijavo in prikrivanje dvojnega financiranja ter prirejanje dokumentov, ki upravičujejo prijave. V številnih primerih se za vzpostavitev krožnih verig za prenos denarja uporabljajo zakonite poslovne strukture. Resnične ali fiktivne pravne poslovne strukture prijavljajo lažne dejavnosti in prenašajo sredstva na bančne račune drugih pravnih poslovnih struktur, ki so del sheme,
- Upravičenci zavestno lažno zatrjujejo, da izvajajo projekte, skladne s pogodbami o sofinanciranju iz EU sredstev, čeprav se projekti ne izvajajo v celoti ali se izvajajo le delno, sredstva pa so preusmerjena v druge namene.

- Ker se EU preusmerja v bolj trajnostno gospodarstvo, so nove priložnosti na področju zelenega gospodarstva. Dogajajo se goljufije pri naložbah, poneverba sredstev, goljufije pri potrdilih o emisijah, lažna potrdila o kakovosti in goljufije z DDV, povezane z ogljikovimi kuponi, v prihodnosti pa jih bo verjetno še več. Industrija obnovljivih virov energije je odvisna od sredstev EU in je bila v preteklosti že predmet goljufij (*skoraj 30 % fin. sredstev, kar je največji delež, vloženih v zeleno politiko za boj proti podnebnim spremembam*).
- Kmetijski in podeželski sektor se podpira, da bi dosegel popolno trajnost in razvoj podeželskih območij. Ta sektor je bil in je še tarča kriminalnih združb. Goljufi pridejo do finančnih ugodnosti, ki so sicer namenjene kmetom, tako, da lažno prijavijo lastništvo kmetijskih zemljišč.
- S sredstvi NGEU so podprti tudi raziskovalni programi, katerih cilj je dodatno okrepiti inovacije EU. Upravičenci, raziskovalni inštituti, centri in univerze, pa tudi (domnevni) raziskovalci, lahko prijavijo lažne raziskovalne programe. Sheme za zbiranje sredstev (zlo)uporabljajo lastnike in delničarje podjetij, ki lahko predložijo lažna poročila o napredku, da upravičijo uporabo sredstev. Ta goljufija je pogosto povezana z dvojnimi računi, pravimi ali ponarejenimi.

Kazalniki tveganja: goljufije s subvencijami

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Številni kazalniki tveganja lahko kažejo na goljufive dejavnosti. V zvezi z nepovratnimi sredstvi EU pri donacijah ali subvencijah, goljufije lahko vključujejo:

- Končni upravičenci, kot so pravne poslovne strukture, ki zaprosijo za nepovratna sredstva ali subvencije EU, so bili ustanovljeni le malo pred oddajo vloge;
- V izjavah, ki jih predloži končni upravičenec v zvezi z zahtevami glede upravičenosti in/ali nastalih izdatkov, manjkajo dokazila ali potrdila;
- Izvajanje projekta s strani pravnih ali fizičnih oseb, ki niso končni upravičenec;
- Finančni pogoji, ki jih je prijavitelj navedel, se razlikujejo od informacij v nacionalnih zbirkah podatkov ali tistih, ki so na voljo organom upravljanja;
- Izvršno vodstvo končnega upravičenca ima malo ali nič izkušenj na posebnem strokovnem področju, ki je potrebno za izvajanje financiranega projekta, ali pa poslovna organizacija ni ustrezna za izvajanje in/ali nadzor nad izvajanjem projekta;
- Isti končni upravičenec prejme nepovratna sredstva ali subvencije v okviru različnih pobud za financiranje.

Goljufije s socialnimi prejemki: posebna podkategorija goljufij s subvencijami

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- Posebna podkategorija goljufij na področju subvencij so goljufije na področju socialnih prejemkov. Le – te se zgodijo, kadar posameznik ali podjetje pridobi državno pomoč, do katere ni upravičen, ali kadar namerno ne prijavi spremembe osebnih okoliščin, zaradi katere ni upravičen do prejemanja državne pomoči. Pogoste oblike goljufij na področju socialnih dajatev: zloraba nadomestil za brezposelnost, nadomestil iz socialnega zavarovanja, goljufivi zahtevki za stečaj, goljufivo uveljavljanje podpore za samozaposlene ali nadomestila plače.
- V zvezi s projekti, ki se financirajo iz Evropskega socialnega sklada (ESS) in so namenjeni ustvarjanju zaposlitvenih možnosti za vključitev večjega števila ljudi na trg dela, so bile odkrite goljufive sheme. Te sheme vključujejo lažne zaposlitve fiktivnih oseb, oseb, ki se sploh niso zavedale, da so bile domnevno zaposlene, oseb ki so že delali pri drugem delodajalcu, ali celo osebe, ki jih je že zaposlil isti delodajalec.

Goljufi se „lotijo“ goljufij s socialnimi prejemki:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- uporaba identitete zakonitih podjetij v aplikacijah brez njihove vednosti,
- ustanavljanje navideznih podjetij za razglasitev stečaja,
- zahtevanje nadomestil plač in nadomestil za brezposelnost za fiktivne zaposlene,
- preusmerjanje plačil na druge bančne račune, izplačila v gotovini, nakup luksuznih sredstev ali naložbe v kriptovalute

Kazalniki tveganja: goljufije na področju socialnih prejemkov

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- osebe, ki so že zaposlene, se pojavljajo v zahtevkih za nadomestila iz delovnega razmerja pri istem delodajalcu;
- upravičenci in prosilci so člani iste družine;
- zahtevki za množične socialne prejemke za državljane drugih držav, ki nimajo stalnega prebivališča v državi, v kateri bodo dodeljena sredstva;
- sredstva so bila takoj izplačana po izvršenih plačilih iz skladov;
- sredstva se v druge jurisdikcije prenašajo s hitrimi bančnimi prenosi;
- sredstva, deponirana na nedavno odprtih ali prej neaktivnih bančnih računih;
- sredstva, vložena v kriptovalute;
- stečajni zahtevki za nedavno ustanovljena podjetja.

Goljufije pri javnem naročanju

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- goljufi uporabljajo podkupnine da pridobijo informacije ali da neposredno vplivajo na ponudbe, da bi pridobili razpise za javne storitve ali državna naročila v konkurenci z zakonitimi podjetji,
- v nekaterih primerih pride do razkritja, uhajanja informacij o ponudbah, v korist in dajanja prednosti določenim izvajalcem, podizvajalcem, svetovalcem, zasebnim podjetjem ali drugim tretjim osebam,
- prirejanje javnih naročil je lahko v obliki trgovanja z vplivom* za manipulacijo komisije, ki ocenjuje prijave. Kriminalne mreže in kriminalci uporabljajo zakonite poslovne strukture za vplivanje na vladne odločitve v korist svojih zasebnih interesov.
- kompromitirani člani komisij za javna naročila lahko vplivajo na odobritev določenih vlog, se pogajajo o postopkih javnih naročil, ki niso dovolj pregledni in odgovorni, odobrijo precenjene vrednosti javnih naročil ali preprečijo predhodno objavo javnega razpisa.

** Trgovanje z vplivom je praksa uporabe svojega vpliva v vladi ali povezav z osebami na oblasti, za pridobitev uslug ali prednostne obravnave za nekoga drugega, običajno v zameno za plačilo*

Goljufije pri javnem naročanju

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- Korupcija kritično vpliva na razpisne postopke v vseh fazah, pri pripravi razpisnih specifikacij, pri prijavi na razpis, izbiri predlogov in oddaji naročila. Javni uslužbenci in člani ocenjevalnih komisij so morda podkupljivi. J.u. se morda pregovori, da sprejme predlog določenega ponudnika, s čimer se onemogoča pošteno konkurenco in uporabo pravil o JN. Lahko pride do razkritja zaupnih informacij v zvezi z razpisnim postopkom, drugimi prijavi, npr. se zgodi, da j.u zagotovi, da nadzori, revizije, inšpekcijski pregledi ne ugotovijo nepravilnosti v zvezi s projektom. Tudi korupcija v poznejših fazah življenjskega cikla projekta ima lahko posledico, da se plačila izvedejo kljub temu, da dokumenti kažejo nepravilnosti, ali da pride do tajnega dogovarjanja, s ciljem, da nadzorne dejavnosti ne odkrijejo ali prijavijo nepravilnosti.
- Navzkrižje interesov lahko ogrozi postopke javnih naročil zaradi osebnih odnosov med člani komisije in udeleženci razpisa. Ponavljajoča se rdeča luč za morebitno nerazkrito dogovarjanje med uradniki organov upravljanja in prijavitelji/ponudniki je, da uradnik ne vloži izjave o navzkrižju interesov ali da predloži nepravilno izjavo, v kateri izpusti osebne in/ali finančne interese v podjetjih in strukturah ali pravnih podjetjih. Nacionalna pravila o navzkrižju interesov zadevajo samo upravičenca do sredstev EU in glavnega izvajalca, zato jih je mogoče zlahka zaobiti z uporabo podizvajalcev.

Kako lahko goljufije pri javnih naročilih vplivajo na EU sredstva ?

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Velik del sredstev je razdeljen in porabljen preko postopkov javnega naročanja za nabavo blaga ali storitev. Načini, s katerimi lahko storilci kaznivih dejanj poskušajo ogroziti te postopke:

- podkupovanje javnih uslužbencev, vladnih akterjev in politično izpostavljenih oseb;
- pridobivanje informacij od izbirnih komisij, ki ocenjujejo vloge ali ocenjujejo napredek pri izvajanju projektov;
- prikrivanje nasprotij interesov, saj javni uslužbenci zamolčijo osebne ali družinske odnose in finančne interese v podjetjih upravičencih ali drugih vrstah pravnih poslovnih struktur;
- vplivanje na razpise v okviru tajnih ponudbenih shem, ki lahko vključujejo lažne, previsoke cene ali kartelne ponudbe in katerih namen je zagotoviti dodelitev naročil določenemu podjetju;
- dogovarjanje med izvajalci ali prosilci;
- razkritje zaupnih razpisnih specifikacij ali ključnih informacij o razpisih z namenom dajanja prednosti določenemu pravnemu subjektu ali posamezniku.

Kazalniki tveganja

v zvezi z goljufijami na področju javnih naročil so lahko:

- osebni ali sorodstveni odnosi med člani komisije in udeleženci razpisa;
- družinske povezave med delničarji vključenih podjetij;
- nepojasnjeno ali nenadno povečanje premoženja javnega uslužbenca ali člana odbora;
- predhodna objava javnega razpisa;
- v dokumentih, priloženih vlogam, so nepravilnosti;
- enake tipkarske napake v prijavnih dokumentih, ki jih predložijo različni ponudniki, ali nenavadno majhno število prijav prav tako lahko kažejo na goljufivo ravnanje;
- podobnosti v obliki, postavitvi in/ali podpisih v predlogih, ki so jih predložili različni vlagatelji;
- tudi primeri, ko v postopku dodeljevanja donacij ali razpisnem postopku sodeluje le en ali zelo malo prosilcev, lahko kažejo na morebitno shemo goljufije;
- različne vloge, poslane z istim e-poštnim naslovom;

Goljufije z dokumenti

Vrste goljufivih dokumentov, ki se lahko uporabijo za preusmeritev izplačanih sredstev vključujejo:

- ponarejena ali spremenjena poročila o napredku, tehnična in finančna poročila ter spremni dokumenti, predloženi revizijskim organom;
- ponarejene ponudbe, ki jih predložijo fiktivna podjetja, ki lahko vključujejo izjave ali ocene stroškov, ki so napihnjeni;
- računi, izdani na imena fiktivnih podjetij;
- računi z napihnjenimi stroški in previsoko ocenjenimi odhodki;
- dokumenti, ki izkazujejo fiktivne dobave izdelkov ali storitev;
- manipulirani podatki o pogodbah.

nadalj.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Pri projektih, povezanih z naprednimi tehnologijami, kot so zelene in digitalne tehnologije, lahko posebne tehnične vidike predloženih dokumentov ocenijo le strokovnjaki s tega področja. Goljufi v podporo projektnim vlogam vključujejo tehnične specifikacije v zvezi z uporabljenimi tehnologijami, visoko tehnične specifikacije projektov, račune za nakup določenih tehničnih komponent in drugo.

Ponarejeni dokumenti dokazujejo, da je projekt sam po sebi edinstven in vreden financiranja, ker je izviren in učinkovit, inovativen, medtem ko je v praksi rezultat le malo ali prav nič inovativen. V nekaterih primerih dokumenti z uporabo strokovnega žargona s področja IT in zahtevnih tehničnih slik lažno dokazujejo visoke stroške (visoko razvita programska oprema, razvoj "zelene" tehnologije itd.), zaradi česar je tudi izkušenim revizorjem zelo težko odkriti precenjene stroške.

Zahtevana tehnična dokumentacija je običajno skladna z zahtevami za nepovratna sredstva in je ustrezno pripravljena, pri čemer se izkorišča pomoč strokovnjakov, najetih posebej za ta namen. Glede na velik znesek v igri, si iznajdljivi goljufi lahko privoščijo, da v svoje operative proračune vključijo stroškovno postavko, povezano z zaposlovanjem uglednih strokovnjakov s področja naprednih tehnologij. Uporaba strokovnjakov in dostop do njih je kazalnik za oceno nevarnosti, ki jo predstavlja kriminalna mreža, ki organizira goljufive sheme.

Druge ponavljajoče se goljufive sheme, povezane s področjem raziskav in razvoja: predložitev ponarejenih dokumentov, ki dokazujejo sposobnost pravne osebe za izvedbo projekta (npr. razpoložljivost laboratorijev, usposobljeno osebje, prejšnji dosežki, znanstveni odbor, sestavljen iz znanih strokovnjakov), predložitev previsokih stroškov podizvajalcev.

Kazalniki morebitne uporabe ponarejenih ali spremenjenih računov ali dokumentacije vključujejo:

- zamude izvajalca (ali celo zavrnitev), ki ne more predložiti zahtevanih dokumentov, kot so naročilnice, ki podpirajo stroške, zahtevane za povračilo;
- predložitev nepopolne ali neustrezne dokumentacije;
- uporabljene so precenjene cene, ki se zdijo previsoke v primerjavi s podobnimi pogodbami, ceniki ali tržnim povprečjem;
- cene, zneski in opisi postavk na računih presegajo pogodbene specifikacije ali naročilnice ali se z njimi ne ujemajo.

Pravne poslovne strukture

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Tudi zakonite poslovne strukture se zlorablja za omogočanje goljufij in kaznivih dejanj. Kriminalci se infiltrirajo v obstoječe poslovne strukture, da bi izkoristili fasado legitimnosti in se izognili pozornosti organov pregona.

Kriminalne združbe ustanavljajo tudi navidezna podjetja in jih uporabljajo za prodor na zakoniti trg in sodelovanje v postopkih javnega naročanja.

Pri goljufijah s subvencijami gre običajno tudi za to, da se goljufi vtihotapijo v podjetja. Kriminalne združbe sodelujejo pri javnih razpisih in jih ogrožajo z zlorabo zakonitih poslovnih struktur za prikrivanje končnega kriminalnega lastništva. Goljufi poskušajo prevzeti podjetja v gospodarskih težavah. V nekaterih primerih se lastniki podjetij ne zavedajo, da se njihovo podjetje uporablja za izvajanje kriminalnih dejavnosti.

Ni neobičajno, da goljufi, ki upravljajo podjetniške strukture, ki so prejele nepovratna sredstva, ki jih financira EU, namerno povzročijo, da podjetja propadejo, da jim ne bi bilo treba izvajati dejavnosti, za katero so prejeli sredstva. Takšna ravnanja se ponavljajo, da bi zaslužili čim več denarja.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Pogosti kazalniki tveganja v zvezi z zlorabo zakonitih poslovnih struktur vključujejo

- uporaba prej neaktivnih ali navideznih podjetij;
- uporaba podjetij ali mrež podjetij, ki prej niso delovala v industriji ali raziskovalnem področju v okviru razpisa za nepovratna sredstva ali javnega naročila;
- ustanovitev korporativnih struktur tik pred sodelovanjem v postopku za dodelitev nepovratnih sredstev/javnega naročila;
- izvršni in srednji menedžerji podjetij, s katerimi so bile sklenjene pogodbe neposredno pred prijavo na razpis, ali ki nimajo predhodnih izkušenj na tem področju;
- legalne poslovne strukture brez sredstev, poslovnih prostorov ali objektov;

Zloraba strokovnega znanja

- Številne goljufije so usmerjene v zelo tehnične in zapletene strukture financiranja v okviru javnih naročil. Za goljufijo s sredstvi iz teh virov je pogosto treba predložiti dokumentacijo z visoko stopnjo tehničnih podrobnosti in strokovnega znanja. Medtem ko to nekatere goljufe lahko odvrne, bodo drugi verjetno poiskali sodelovanje podkupljenih strokovnjakov, ki se bodo z goljufi dogovarjali za zagotavljanje zahtevanih dokumentov ter pravnih, finančnih ali svetovalnih nasvetov za vodenje postopka in izpolnjevanje zahtev. Razpisi morajo izpolnjevati cilje in kazalnike, ki jih je določila Evropska komisija.
- V nekaterih primerih so lahko strokovnjaki člani ocenjevalnih odborov in hkrati upravičenci do zadevnih sredstev, tako da na koncu ocenijo in odobrijo vloge za sofinanciranje drug drugega.

Pritiski za dodelitev velikih sredstev v kriznih razmerah

- skladi EU nekaterim državam članicam, ki so že zdaj slabo sposobne črpati sredstva iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov, prinašajo veliko denarja. To dviguje pritisk na sistem upravljanja in nadzora;
- goljufi znajo poiskati in izkoriščati vrzeli v sistemih spremljanja in upravljanja, so fleksibilni in hitro najdejo nove priložnosti;
- izkušnje iz prejšnjih kriz so pokazale, da krizno upravljanje in posledično poraba sredstev za gospodarske spodbude pogosto povzročita večja tveganja za goljufije;
- NGEU zagotavlja znatna finančna sredstva, ki jih je treba uporabiti v omejenem časovnem okviru, poleg tistih, ki jih zagotavljajo "tradicionalni" skladi EU. Pritisk, da bi zagotovili hitro sprostitev teh sredstev tam, kjer so potrebna, lahko privede do poenostavitve;
- potrebna je zagotovitev izvajanja učinkovitega in uspešnega sistema notranjega nadzora, za varovanje finančnih interesov EU

Hitra poraba - dolgoročna pričakovanja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- Medtem ko naj bi bila sredstva izplačana v kratkem času, bo izvajanje načrtov financiranja potekalo več let. V procesu izvajanja se zgodijo politične, socialne in gospodarske spremembe (epidemije), ki povzročajo težave pri izvajanju odobrenih nacionalnih načrtov financiranja. V teh okoliščinah bosta revizija in odgovornost zahtevna procesa, zlasti če bo treba ta sredstva izterjati.
- Nezakonito dodeljevanje sredstev lahko privede do nedokončanih projektov, slabe kakovosti del in storitev ter nezagotavljanja ključne infrastrukture. Nacionalni proračunski organi so lahko preobremenjeni z organizacijo financiranja programov in projektov, da bi dosegli raven izvajanja, ki jo zahtevajo načrti.
- Obstaja veliko tveganje dvojnega financiranja v primeru vzporedne dodelitve sredstev iz NGEU in drugih programov EU ali nacionalnih programov istemu projektu. Ker se mehanizem za okrevanje in odpornost ter skladi kohezijske politike izvajajo vzporedno, je treba na podlagi zakonodaje, na kateri instrumenta temeljita, naložbe načrtovati in izvajati tako, da se instrumenta dopolnjujeta in da se ne podvajata. Prepovedano je vsakršno dvojno financiranje. Učinkovita izmenjava informacij med organi financiranja ter nacionalnimi preiskovalnimi organi in organi EU lahko prepreči takšne goljufije.

Tveganja kibernetске varnosti

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- Zaradi digitalizacije javne uprave se lahko povečajo napadi na posamezne uradnike, ki upravljajo procese in odločitve v digitalnih sistemih ali lahko kako drugače olajšajo dostop do dragocenih informacij. Za pridobivanje osebnih podatkov, kot so identiteta podjetja, informacije o razpisih in bančni podatki, se lahko uporabljajo tehnike ribarjenja in vdiranja. Goljufi bi lahko uporabili zlonamerno programsko opremo za prestrezanje digitalnih sistemov upravljanja, ki jih upravljajo nacionalne javne uprave.
- Postopek prijave in prejemanja sredstev iz sklada NGEU je v številnih državah članicah digitaliziran. Učinkovito preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje goljufij bo moralo vključevati tudi stroge določbe o kibernetски varnosti. Grožnja zaradi ogroženih digitalnih postopkov ni hipotetična. Javne uprave so pogosto tarča vdorov v njihove sisteme z namenom pridobivanja ali spreminjanja podatkov, ki se v njih hranijo. Kibernetски kriminal kot storitev je znatno zmanjšal tehnično znanje, ki je potrebno za izvedbo celo zapletenih napadov na informacijske sisteme. Zločinci za plačilo zlahka zagotovijo strokovno znanje in orodja za takšne napade prek spletnih forumov in drugih platform na površinskem in temnem spletu.

Sklepi in priporočila

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Za okrepitev preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja nepravilnosti in kaznivih dejanj, ki vplivajo na finančne interese EU in so povezani z NGEU, so lahko pomembna naslednja priporočila:

- **Preventiva**: bistveno je zgodnje odkrivanje nepravilnosti. Potreben je celovit in skupen pristop, da se podatki beležijo centralno in so na voljo organom pregona, upravnim uradom, revizijskim organom in drugim zadevnim institucijam v okviru njihovih pooblastil. Odkrite vzorce je treba deliti že na začetku, opredeliti tveganja, opisati merila in najboljše prakse za ublažitev morebitnega goljufivega razporejanja sredstev za izterjavo. Ocene tveganja goljufij, tečaji usposabljanja in drugi ukrepi ozaveščanja ter redni nadzor izpolnjevanja ciljev so bistveni za omejitev zlorabe sredstev NGEU. Digitalni sistemi se morajo zavarovati pred vdori in manipulacijami.
- **Odkrivanje**: Centralni nadzorni mehanizem, vzpostavljen za evidentiranje porabe sredstev na nacionalni ravni, bi vzpostavil učinkovite in uspešne nadzorne sisteme. To vključuje osrednje digitalno skladišče za zbiranje in shranjevanje podatkov o končnih upravičencih, izvajalcih, podizvajalcih in končnih dejanskih lastnikih, do katerega bodo imeli dostop preiskovalni organi na nacionalni ravni in ravni EU.
- **Preiskava**: sodelovanje med upravnimi organi, organi kazenskega pregona in pravosodnimi organi, izmenjava primerov goljufivih shem;

•

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

- Hvala za pozornost

Podobne prioritete so različno predstavljene toda financiranje mehanizma za okrevanje in odpornost je tesneje povezano z reformami

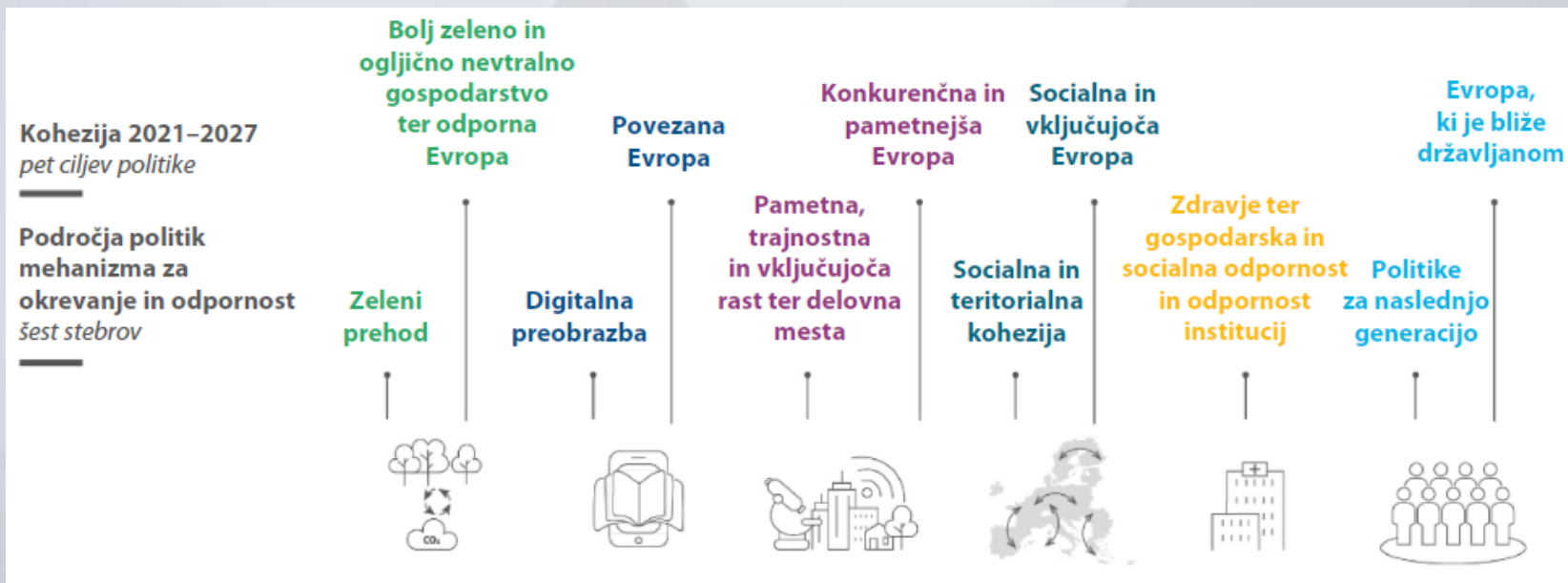
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA FINANCE

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA NADZOR PRORAČUNA

Namen mehanizma za okrevanje in odpornost ter tudi skladov kohezijske politike je prispevati k političnim prioriteta EU za spodbujanje digitalne preobrazbe in zelenega prehoda. Oba instrumenta podpirata tudi naložbe na področju kohezije, odpornosti in vrednot iz razdelka 2 večletnega finančnega okvira. Zaradi tega prekrivanja imajo države članice precej proste roke pri izbiri instrumenta, s katerim se bo določena naložba financirala;

Prioritete glede porabe so v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter skladov kohezijske politike različno strukturirane in predstavljene. Pri mehanizmu za okrevanje in odpornost so področja politik EU združena v šest stebrov, s skladi kohezijske politike za obdobje 2021–2027 pa se podpira pet ciljev politik;

Slika: cilji kohezijske politike in stebri mehanizma za okrevanje in odpornost

Slovenia – Slovenija

1. Traditional Own Resources						
Reporting Year 2022	Irregularities reported as fraudulent		Irregularities not reported as fraudulent		OWNRES / gross TOR	
	N	EUR	N	EUR	%	
Established and estimated	0	0	18	465,159	0.16%	

2. Natural Resources						
Irregularities reported in 2022						
Fund	Irregularities reported as fraudulent		Irregularities not reported as fraudulent		FDR	IDR
	N	EUR	N	EUR	%	%
Support to agriculture (SA)	0	0	3	98,724	0.00	0.07
Rural Development (RD)	0	0	2	50,400	0.00	0.04
TOTAL	0	0	5	149,124	0.00	0.06

Irregularities reported 2018-2022						
Fund	Irregularities reported as fraudulent		Irregularities not reported as fraudulent		FDR	IDR
	N	EUR	N	EUR	%	%
Support to agriculture (SA)	1	47,509	10	244,246	0.01	0.03
Rural Development (RD)	3	145,337	47	1,288,889	0.02	0.21
TOTAL	4	192,846	57	1,533,135	0.01	0.12

3. Cohesion and Fisheries Policy - Programming period 2014-2020						
Period / Fund	Irregularities reported as fraudulent		Irregularities not reported as fraudulent		FDR	IDR
	N	EUR	N	EUR	%	%
Year 2022	1	252,535	14	2,148,640		
CF	0	0	1	1,245,611		
ERDF	1	252,535	10	735,208		
ESF	0	0	3	167,821		
Cumulative from start of the programming period	6	1,070,620	43	4,629,638	0.04	0.16
CF	0	0	4	1,867,664	0.00	0.25
ERDF	2	370,665	26	2,115,501	0.03	0.15
ESF	4	699,955	13	646,473	0.10	0.09

4. Follow-up to suspected fraud - Irregularities initially reported during 2014-2018 (Common Agricultural Policy)											
	Reclassification ⁽¹⁾		Incidence of reclassification ⁽²⁾	Incidence of fraud ⁽³⁾	Dismissal		Established fraud		Pending suspected fraud		
	N	%			N	%	N	%	N	%	of which OPEN
SI	0	0%	0%	12%	0	0%	1	8%	11	92%	73%

4. Follow-up to suspected fraud - Irregularities initially reported during 2014-2018 (Cohesion and Fisheries Policy)											
PP 2007-2013 PP 2014-2020	Reclassification ⁽¹⁾		Incidence of reclassification ⁽²⁾	Incidence of fraud ⁽³⁾	Dismissal		Established fraud		Pending suspected fraud		
	N	%			N	%	N	%	N	%	of which OPEN
SI	0	0%	0%	11%	6	35%	3	18%	8	47%	100%

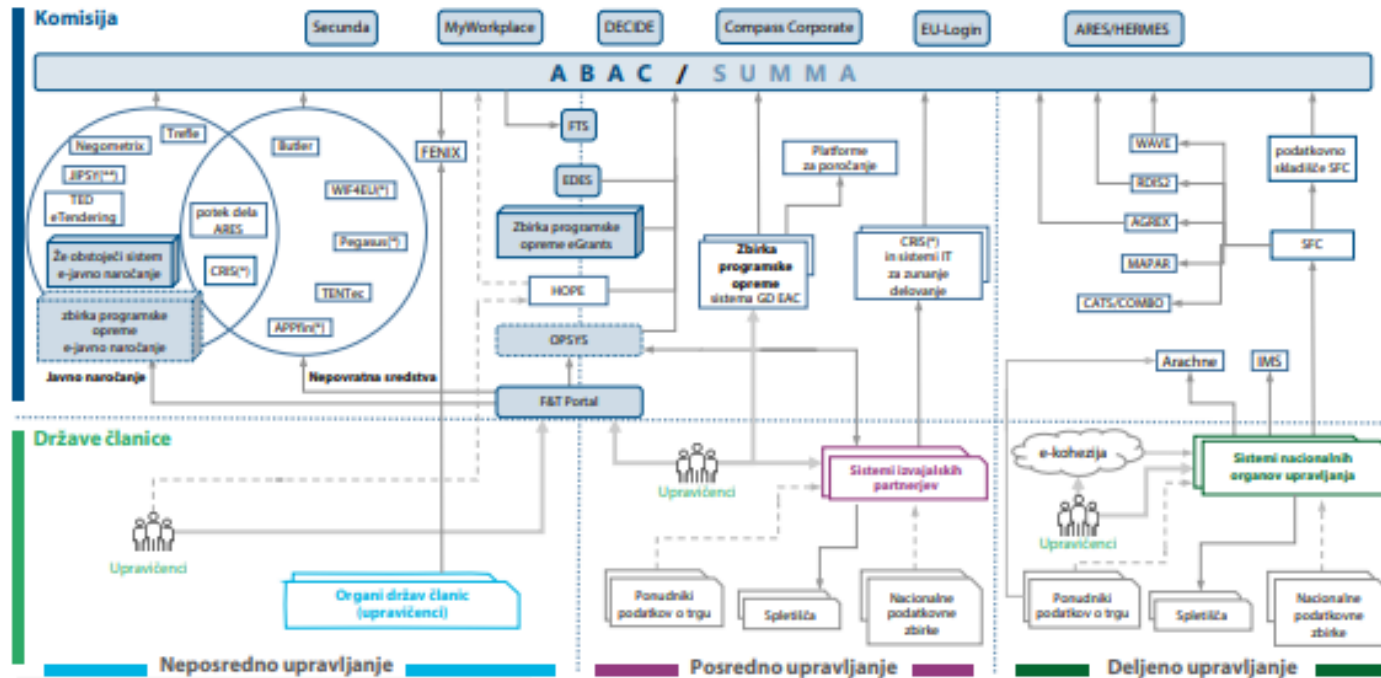
(1) Percentage of irregularities that, at any moment in their lifetime, have been reclassified from administrative to fraudulent over the number of administrative irregularities that have never been reclassified

(2) Percentage of irregularities that have been reclassified from administrative to fraudulent over the total number of fraudulent irregularities (including the reclassified and the ones that have been classified as fraudulent since the beginning)

(3) Percentage of irregularities that, at any moment in their lifetime, were classified as fraudulent over the total number of irregularities reported

For further explanations about these data, please see the PIF Report 2022

Slika 2 – Ključni sistemi IT, ki se uporabljajo za upravljanje sredstev EU

Vrsta sistemov IT

Korporativni in horizontalni sistemi / zbirke programске opreme Komisije

Lokalni sistemi / zbirke programске opreme Komisije

(*) Uporaba bo opuščena.
(**) Prehod na korporativne rešitve.

ABAC: sistem za računovodenje na podlagi nastanka poslovnega dogodka

AGREX: lokalni sistem GD AGRI

Arachne: integrirano orodje IT za podatkovno nudenje in obogatitev podatkov, ki ga je razvila Komisija.

APPfin: lokalni sistem izvajalske agencije EACEA

ARES/HERMES: orodje IT za upravljanje dokumentov

Butler: lokalni sistem izvajalske agencije CINEA

CATS/COMBO: sistem revizijske sledi za potrditve obračunov, ki ga uporablja GD AGRI

Compass Corporate: korporativni sistem za potek dela

CRIS: skupni informacijski sistem RELEX

DECIDE: orodje IT za procen odločanja

EDES: sistem za zgodnje odkrivanje in izključitev

EU-Login: storitev Komisije za avtentikacijo uporabnikov

FTS: sistem finančne preglednosti

F&T Portal: portal za financiranje in javna naročila

HOPE: lokalni sistem GD AGRI

IMS: sistem za upravljanje **regionalnosti**

JIPSY: lokalni sistem Skupnega raziskovalnega središča

MAPAR: upravljanje revizijskih procesov, dejavnosti in virov

MyWorkplace: enotni delovni prostor zaledne službe

Negometria: standardna rešitev IT za postopke javnega naročanja za dinamični nabavni sistem

Pegasus: lokalni sistem izvajalske agencije EACEA

RDIS2: lokalni sistem GD AGRI in GD EMPL

Secunda: korporativni varnostni modul za dovoljenja uporabnikov

SFC: sistem za upravljanje sredstev v Evropski uniji

TED eTendering: platforma institucij EU za e-jarna naročila, ki omogoča dostop do razpisnih dokumentov

TENTec: lokalni sistem GD MOVE

Trefle: lokalni sistem DGT

WAVE: lokalni sistem GD AGRI in GD EMPL

WIF4EU: lokalni sistem GD CNECT